

MỞ RỘNG ĐỊNH HƯỚNG ỨNG DỤNG TRONG ĐÀO TẠO DU LỊCH

PGS.TS. NGUYỄN VĂN MẠNH*

Dự án giáo dục đại học Việt Nam - Hà Lan "Xây dựng chương trình giáo dục đại học định hướng ứng dụng - POHE" do Bộ Giáo dục và Đào tạo chủ trì đã đạt được những kết quả ban đầu và được Trường Đại học Kinh tế Quốc dân triển khai thực hiện chương trình đào tạo POHE cho hai chuyên ngành Quản trị lý hành và Quản trị khách sạn vào năm 2008, đã có 5 khóa tốt nghiệp với 270 sinh viên. Hầu hết sinh viên đã tìm được việc làm đúng ngành đào tạo, khoảng 10% tiếp tục học ở bậc cao hơn. Từ thành công đó, 5 chương trình đào tạo POHE tiếp tục được triển khai vào năm 2014, bao gồm chuyên ngành Thống kê, Truyền thông marketing, Quản trị thương mại, Luật kinh doanh, Toán tài chính.

Bài viết này chia sẻ thông tin về quá trình thực hiện POHE để có thể mở rộng chương trình này tới các cơ sở đào tạo đại học du lịch và khách sạn ở Việt Nam.

ƯU ĐIỂM NỔI TRỘI

Thứ nhất, đây là chương trình mới xây dựng trên nhu cầu tuyển dụng của thị trường lao động thông qua việc điều tra thị trường lao động trong và ngoài nước, là căn cứ để xây dựng và đổi mới thường xuyên chương trình.

Chương trình có sự tham gia tư vấn của giới tuyển dụng cùng với các chuyên gia giáo dục Việt Nam và Hà Lan ngay từ đầu. Cách tiếp cận xây dựng chương trình tiên tiến, từ nhu cầu tới danh mục nghề nghiệp và năng lực, kiến thức, kỹ năng và thái độ, làm cơ sở thiết kế chương trình được áp dụng. Quá trình đảm bảo tính lô-gíc, có cơ sở và căn cứ khoa học, thường xuyên được đánh giá thông qua hội thảo và tư vấn của chuyên

gia. Trong chương trình, môn học ngoại ngữ được tăng cường đáng kể nhằm đảm bảo khả năng làm việc của sinh viên.

Xuất phát điểm là nhu cầu thực tế của xã hội và người tuyển dụng, những nhu cầu này được phân tích thành các danh mục công việc và nhiệm vụ cụ thể, được chuyển tải dưới dạng các năng lực (competences) mà người học cần có để đảm bảo thực hiện công việc. 10 nhóm năng lực và các kỹ năng cần thiết để hình thành các năng lực theo mức độ cụ thể khác nhau đã được xác định. Trên cơ sở các năng lực chương trình đào tạo với tên các mô-đun cụ thể được xây dựng với nội dung hệ thống bài giảng, giáo trình, các bài tập, tình huống, cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ giảng dạy và học tập. Chương trình và các mô-đun cũng được xây dựng căn cứ trên nội dung học thuật, kinh nghiệm quốc tế cũng như nguồn lực hiện tại và khả năng phát triển trong tương lai của trường Đại học Kinh tế Quốc dân nói chung và Khoa Du lịch và Khách sạn nói riêng. Chương trình môn học không cố định mà luôn được đánh giá, cập nhật, cải tiến thông qua việc thường xuyên đánh giá lại nhu cầu của xã hội với sự trợ giúp của Hội đồng tư vấn (WoW).

Thứ hai, điểm nổi trội của chương trình là trang bị cho sinh viên kiến thức và kỹ năng hoàn chỉnh về từng mảng công việc, dựa trên nhu cầu thực tế của xã hội và nhà tuyển dụng lao động. Mục tiêu của phương pháp này là đào tạo sinh viên có khả năng đáp ứng được ngay yêu cầu của người sử dụng lao động khi ra trường. Bên cạnh đó, chương trình cũng đảm bảo việc phát triển lâu dài của sinh viên, hướng tới các kỹ năng quản trị trong tương lai. Ngoài tiếng Anh đạt chuẩn đầu ra TOEIC 550, sinh viên còn

được học ngoại ngữ thứ hai (tự chọn tiếng Pháp, Trung Quốc, Nga và Nhật Bản). Hơn thế, trong chương trình có 7 học phần cốt lõi (25 tín chỉ) dạy - học bằng tiếng Anh.

Thứ ba, phương pháp giảng dạy lấy người học làm trung tâm, sử dụng phương pháp đánh giá linh hoạt theo đặc thù môn học, áp dụng nhiều tình huống thực tế vào giảng dạy. Giáo viên áp dụng các tình huống mô phỏng vấn đề hàng ngày mà các vị trí công việc hay gặp phải (các kỹ năng kiến thức được truyền đạt theo phương pháp giảng dạy theo vấn đề thực tế - problem based learning teaching method; theo tình huống thực tế - case studies...). Các kiến thức, kỹ năng và kỹ thuật quản lý được phân tích và nhóm vào thành ba mức độ quản lý khác nhau, bao gồm kỹ năng quản trị tác nghiệp (operational management), quản lý giám sát (supervisory management), kỹ năng quản lý cấp cao (senior management), buộc người học phải chủ động, sáng tạo trong việc học tập, nghiên cứu giáo trình lý thuyết và rèn luyện kỹ năng thực tế.

Thứ tư, cải tiến việc thực tập, kiến tập, tập trung rèn luyện kỹ năng. Việc thực tập được tổ chức nhiều đợt trong suốt thời gian học thay vì tập trung 4 tháng tại một cơ sở vào năm thứ tư. Sinh viên hai chuyên ngành đều được đi khảo sát thực tế ở nhiều điểm trong nước, riêng Quản trị lý hành có một chuyến khảo sát nước ngoài với thời gian từ 5 - 7 ngày. Bên cạnh đó, sinh viên thường xuyên được thực tập từ tác nghiệp đến quản trị tại các doanh nghiệp lý hành, khách sạn. Sinh viên các năm khác nhau sẽ thực hành ở các cấp khác nhau từ vận hành hàng ngày, giám sát tới quản lý. Cách làm này giúp trang bị kỹ năng và kiến thức đáp ứng hầu hết yêu cầu mà thị trường lao động đòi hỏi.

*Khoa Du lịch và Khách sạn, Đại học Kinh tế Quốc dân

MỘT SỐ YẾU CẦU TRONG THỰC HIỆN

Một là, giảng viên POHE có những điểm khác biệt so với giảng viên ở các chương trình đào tạo khác là phải có năng lực duy trì các mối quan hệ với thị trường lao động, có kiến thức thực tiễn và kỹ năng thực hành về nghề nghiệp. Có phương pháp giảng dạy khuyến khích được tính tích cực của sinh viên, đặc biệt là phương pháp dạy học nêu vấn đề, có thể hoàn thành các vai trò khác nhau như giảng dạy và tư vấn. Có các phương pháp đánh giá tích hợp được cả kiến thức, kỹ năng và thái độ; sự nhiệt tình trong giảng dạy. Vì vậy, bồi dưỡng đào tạo đội ngũ giảng viên cho chương trình POHE cả về năng lực chuyên môn, phương pháp giảng dạy, phương pháp đánh giá sinh viên cần được ưu tiên hàng đầu để đáp ứng yêu cầu đào tạo theo chương trình mới.

Hai là, linh hồn của chương trình POHE là sự tham gia tích cực của nhà tuyển dụng lao động vào quá trình đào tạo nhưng thực tế thì chưa diễn ra như vậy. Sự tham gia của nhà tuyển dụng chỉ có khi gắn với quyền lợi và trách nhiệm của họ.

Ngoài ra, cần sự hợp tác với các doanh nghiệp để hỗ trợ đào tạo như đi thực tập, khảo sát thực tế, thực hiện các bài tập tình huống. Đặc biệt sự hợp tác của WoW (hệ đã được xây dựng) đóng vai trò rất quan trọng trong việc phát triển, đánh giá, cập nhật và cải tiến chương trình đào tạo. Chương trình phải có chính sách/cơ chế để tạo động lực cho nhà tuyển dụng/doanh nghiệp tham gia vào quá trình đào tạo.

Ba là, chi phí suất đào tạo cao do chi phí đào tạo thực hành/thực tế cho sinh viên rất cao bao gồm vận chuyển, lưu trú, ăn uống, vé vào các điểm du lịch.

MỘT SỐ ĐỀ XUẤT NHẪM MỞ RỘNG POHE

Đối với các cơ quan quản lý nhà nước, cần chú trọng vào chính sách phát triển nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao. Chuẩn hóa chất lượng nguồn nhân lực du lịch theo cơ cấu bao gồm cả đội ngũ giảng viên POHE. Có các chính sách, cơ chế tạo động lực cho doanh nghiệp phát huy tốt nhất trách nhiệm trong việc đào tạo nguồn nhân lực du lịch như: khen thưởng, miễn giảm thuế thu nhập doanh nghiệp trên cơ sở các kết

quả cụ thể về tham gia đào tạo nguồn nhân lực hàng năm.

Các bộ, ngành chức năng nghiên cứu kết quả dự án POHE giai đoạn I và II làm tài liệu tham khảo chính để xây dựng khung chương trình đào tạo thống nhất cho ngành Quản trị dịch vụ du lịch và lữ hành, Quản trị khách sạn cho các cơ sở đào tạo bậc đại học theo định hướng ứng dụng ở Việt Nam.

Đối với các cơ sở đào tạo đại học POHE ngành Quản trị du lịch, khách sạn

Thứ nhất, dựa trên khung chương trình POHE, mỗi cơ sở đào tạo phát triển chương trình đào tạo phù hợp, bảo đảm các điều kiện thực hành, khảo sát thực tế cho sinh viên. Nên áp dụng đào tạo song song ngành thứ nhất là quản trị du lịch và khách sạn và ngành thứ hai là ngoại ngữ (lựa chọn một trong các ngoại ngữ Anh, Pháp, Nga, Đức, Trung Quốc).

Thứ hai, bồi dưỡng và đào tạo lại đội ngũ giảng viên theo tiêu chuẩn giảng viên POHE, đổi mới quyết liệt và đồng bộ phương pháp dạy và học, phương pháp đánh giá theo chương trình POHE.

Thứ ba, tạo lập cơ chế ràng buộc về lợi ích trong mối quan hệ với người sử dụng lao động/doanh nghiệp bằng các hợp đồng cung cấp dịch vụ, thường xuyên lấy thông tin phản hồi từ cựu sinh viên tốt nghiệp. Nhà trường cần thành lập và có cơ chế rõ ràng để hội đồng tư vấn đào tạo ngành (bao gồm đại diện các doanh nghiệp, các tổ chức quản lý du lịch, hiệp hội lữ hành, hiệp hội khách sạn và hiệp hội du lịch, ban liên lạc cựu sinh viên...) hoạt động có hiệu quả.

Thứ tư, phối hợp với các trường phổ thông trung học, gia đình, tổ chức đoàn thể tuyên truyền hướng nghiệp ngành Quản trị du lịch, khách sạn cho học sinh phổ thông trung học, xây dựng đầu vào tiềm năng của cơ sở đào tạo POHE.

Đối với các doanh nghiệp, tổ chức du lịch

Các doanh nghiệp và tổ chức du lịch muốn có vị thế cao, phát triển bền vững, con đường duy nhất là chủ động nâng cao năng lực cạnh tranh thông qua việc sử dụng nguồn nhân lực có chất lượng cao,

đặc biệt là nhân lực quản trị tác nghiệp, quản trị cấp trung trong doanh nghiệp. Các tập đoàn, tổng công ty du lịch, khách sạn lớn cần thể hiện được vai trò đầu tàu trong việc chủ động phối kết hợp với các cơ sở đào tạo để nhận sinh viên kiến tập, thực tập. Mặt khác, thường xuyên cung cấp thông tin về các yêu cầu sử dụng lao động của mình. Các doanh nghiệp/tổ chức đang sử dụng sinh viên tốt nghiệp theo chương trình POHE tích cực tư vấn cho các cơ sở đào tạo xây dựng nội dung môn học vừa bảo đảm kiến thức vừa hình thành các kỹ năng và thái độ phù hợp với yêu cầu của công việc, chuyên môn và tiêu chuẩn đánh giá công việc tại doanh nghiệp. Trên cơ sở hợp đồng ký kết với các doanh nghiệp/tổ chức du lịch giới thiệu các nhà quản trị doanh nghiệp/quản lý và tổ chức du lịch thỉnh giảng, hướng dẫn thực hành, thực tập. WoW thường xuyên tư vấn xây dựng nội dung, thời lượng và phân bổ các học phần trong chương trình đào tạo...

Du lịch là ngành kinh tế dịch vụ mang tính tổng hợp được nhà nước xác định là ngành kinh tế mũi nhọn. Đối tượng phục vụ của du lịch là con người - không chỉ bó hẹp trong một quốc gia, một vùng... mà trên phạm vi toàn cầu. Mỗi khách du lịch lại có nhu cầu, trình độ, nền văn hóa khác nhau. Vì vậy, yêu cầu lao động phục vụ du lịch cần phải có tri thức rộng, chuyên môn/kỹ năng giỏi, văn hóa ứng xử và ngoại ngữ tốt. Chương trình giáo dục định hướng ứng dụng POHE ngành Quản trị lữ hành và Quản trị khách sạn hiện tại trường Đại học Kinh tế Quốc dân đáp ứng được các đòi hỏi khách quan này, có thể mở rộng đến các trường, cơ sở đào tạo du lịch để cung cấp đội ngũ nhân lực du lịch chất lượng cao, đáp ứng xu thế phát triển.■

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Văn Nam (2008), Chiến lược phát triển đào tạo theo định hướng nghề nghiệp ứng dụng (POHE) tại Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Kỷ yếu Hội thảo quốc gia "Giáo dục đại học theo định hướng nghề nghiệp tại Việt Nam, Hà Long ngày 9/8/2008.
2. Phạm Quang Trung (2016), Báo cáo tổng kết tình hình triển khai các hoạt động của dự án POHE 2 đến tháng 6/2016 tại Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Hội nghị tổng kết Dự án phát triển giáo dục đại học theo định hướng nghề nghiệp ứng dụng (POHE) ở Việt Nam giai đoạn 2, Hà Nội ngày 23/6/2016...